

مزگهوتی گه وره‌ی خورمال

میژووهدکی ده‌گه‌ریتته‌وه بۆ سه‌ره‌تای هاتنی ئیسلام بۆ کوردستان، به‌کۆنترین مزگهوت له‌ کوردستان و ناوچه‌که دادنه‌ریت. مزگهوتی گه‌وره‌ی خورمال، ده‌که‌ویتته‌ به‌رده‌م قه‌لای دیرینی خورمال له‌ به‌شی رۆژه‌لاتی شاره‌که. له‌ کۆندا مزگهوته‌که ناوه‌ندیکی رۆشنییری و ئایینی گه‌وره‌ بووه، له‌پاش مه‌درسه‌ی به‌رزنج، دووم مه‌درسه‌ی ئایینی ناوچه‌که بووه و پێش مه‌درسه‌ی " بیاره‌ش که‌وتوو، چونکه له‌قۆناغیکدا، مه‌ولانا خالیدی نه‌قشبه‌ندی و شیخ حوسامه‌دین له‌م مزگهوته‌دا ژیاون و سه‌رقالی کۆری زیکرو بانگه‌وازی ئایینی بوون. ده‌یان زاناو شاعیرو عارفی ناوداری کورد له‌م مزگهوته‌دا خویندوویانه، وه‌کو مه‌وله‌وی و مه‌حوی و نالی و نه‌حمه‌دی موفتیزاده و دکتۆر مسته‌فا زه‌لمی و چه‌ندانیت. مزگهوته‌که جگه له‌وه‌ی پێگه‌یه‌کی ئایینی به‌رزبی له‌ناوچه‌که‌دا هه‌بووه، هاوکات پێگه‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و زانستی زۆریشی له‌ناوچه‌که‌دا هه‌بووه، به‌هۆی پێگه‌ گه‌وره‌که‌یه‌وه، کاتیک مه‌لیک فه‌یسه‌لی یه‌که‌م له‌ ساڵی ۱۹۳۳ دا سه‌ردانی شیخ حوسامه‌دین ده‌کات، مه‌لیک داوا ده‌کات کۆبوونه‌وه و دیداره‌که‌یان له‌ مزگهوتی گه‌وره‌ی خورمال ساز بکریته. له‌ ساڵی ۱۹۴۰ دا، شاکر فه‌تاح، به‌رپۆه‌به‌ری ئه‌وکاته‌ی ناحیه‌ی خورمال، یه‌که‌م قوتابه‌خانه‌ی حکومی له‌ مزگهوته‌که‌دا کردووه‌ته‌وه. گرنگی و بایه‌خی مزگهوته‌که له‌ ئاستیکدا بووه، له‌ گشت سه‌رده‌مه‌کاندا هه‌رکاتیک به‌رپرسیک هاتیته‌ ناوچه‌که، به‌ بریارینکی میری مزگهوته‌که‌ی نۆژه‌نکردووه‌ته‌وه، یه‌که‌م نۆژه‌نکردنه‌وه‌ی له‌سه‌رده‌می میرنشینی " هه‌سنه‌وییه‌کان" دا بووه له‌ ساڵی ۱۹۵۹ی ز - ۱۰۱۵ز و له‌سه‌روه‌ختی دروستکردنیه‌وه تا ئیستا هه‌شت جار نۆژه‌نکراوه‌ته‌وه و ئیستاش بۆ جاری نۆیه‌م نۆژهن ده‌کریتته‌وه. رۆوبه‌ری مزگهوته‌که ۴۰۰ مه‌تره‌ له‌ کۆندا مناره‌یه‌کی ۱۲ مه‌تری هه‌بووه، که دیمه‌نیکی ناوازی به‌ مزگهوته‌ به‌خشیوه‌ له‌ شیوه‌ی هه‌شت پالوودا دروستکراوه، دیواره‌کانی مزگهوته‌که له‌ خشتی سوورو قسڵ دروستکراون، ده‌رگا و په‌نجه‌ره‌کانی له‌ داری گوێژ و دار تووی هه‌ورامان دروستکراون، هه‌یوانیکی سی مه‌تر پان له‌به‌رده‌م حه‌ره‌می مزگهوته‌که‌دا هه‌بووه سی ژووری سی به‌ چواری تێدا بووه، یه‌کیکیکیان ژووری پێشنوێژ و تارخوین بووه دوومیان ژووری فه‌قیکان و سییه‌میشیان ژووری مجیووری مزگهوته‌که بووه، ئه‌مه سه‌رباری ئه‌وه‌ی له‌ناو حه‌وشه‌ی مزگهوته‌که‌دا سه‌رچاوه‌یه‌کی ئاوی سازگار هه‌یه که دیمه‌نیکی جوان و سه‌رنجراکێشی به‌ مزگهوته‌که به‌خشیوه، دره‌خته " په‌لک" به‌رزو به‌ ته‌مه‌نه‌که‌ی ناو مزگهوته‌که که ۴۰۰ ساڵ پاش دروستکردنی مزگهوته‌که نیژراوه، یه‌کیکی دیکه له‌ دیمه‌نه سه‌رنجراکێشه‌کانی مزگهوته‌که‌یه. سه‌رباری ئه‌وه‌ی که ناوه‌ندو شوینیکی به‌ناویانگی ئایینی کوردستانه، له‌رووی میژووویه‌وه مزگهوتی گه‌وره‌ی خورمال پێگه‌ و بایه‌خی میژوویی هه‌یه و وه‌کو شوینه‌وارینکی دیرین و گه‌شتیاری، گرنگی و بایه‌خی تایبه‌تی هه‌یه و سالانه هه‌زاران که‌س له‌ کوردستان و عێراق و ولاتانی ده‌ره‌وه سه‌ردانی ده‌که‌ن.

